

ความรุนแรงในครอบครัว Domestic Violence

ศาสตราจารย์ นายแพทย์รณชัย คงสกนธ์
อาจารย์ นฤมล โพธิ์แจ่ม

ความรุนแรงในครอบครัว

โดย... ศาสตราจารย์ รณชัย คงสกนธ์
อาจารย์ นฤมล โพธิ์แจ่ม

ความรุนแรงในครอบครัว ทฤษฎี ผลกระทบ กฎหมาย

ISBN : 978-974-11-0916-6

พิมพ์ครั้งที่ 1 : มกราคม 2551

จำนวนพิมพ์ : 500 เล่ม

จำนวน 336 หน้า

หน่วยจัดการความรู้เรื่องความรุนแรงในครอบครัว
คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี
ถ.พระราม 6 ราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

พิมพ์ที่ : หสน.สหประชาพานิชย์

377, 379, 381 ถ.ลาดหญ้า คลองสาน กทม. 10600

โทรศัพท์ & โทรสาร 0-2861-4341-2, 0-2437-3973, 0-2437-3994

คำนิยม

ความรุนแรงในครอบครัว เป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในสังคมมาเป็นเวลานาน หากแต่สังคมไม่ได้ให้ความสำคัญต่อปัญหาดังกล่าวเท่าที่ควรจึงเห็นได้จากความรุนแรงในครอบครัวที่มักถูกมองว่าเป็นเรื่องส่วนตัว เป็นปัญหาเฉพาะสมาชิกในครอบครัว บุคคลภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว และการขาดมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคือความรุนแรงในครอบครัวในฐานะอาชญากรรมประเภทหนึ่ง ส่งผลให้ความรุนแรงในครอบครัวยังคงเป็นปัญหาที่ซ่อนเร้นต่อไปในทุกสังคม แต่เป็นปัญหาสำคัญที่นำไปสู่ปัญหาสังคมที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งนี้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence) เป็นการใช้กำลังประทุษร้ายต่อชีวิต เสรีภาพ หรือกระทำผิดทางเพศระหว่างคู่สมรสหรือเคยเป็นคู่สมรสหรือระหว่างบุคคลที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน จนเกิดอันตรายแก่อนามัย ร่างกาย เสรีภาพ เพศ จิตใจและชีวิตแก่อีกฝ่ายหนึ่ง

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่ซับซ้อน มีหลากหลายมิติ และเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วนและวิชาชีพ ซึ่งต้องการองค์ความรู้เข้ามาบูรณาการเพื่อให้เข้าใจในสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขอย่างแท้จริงและชัดเจน จึงจำเป็นต้องมีการวิจัยเพื่อขยายฐานความรู้และจัดการความรู้ที่มีอยู่แล้วให้เป็นระบบและก่อให้เกิดการขับเคลื่อนในสังคมและวิชาชีพที่เกี่ยวข้องเพื่อสุขภาวะของประชาชน

ศาสตราจารย์นายแพทย์รณชัย คงสกนธ์ เป็นจิตแพทย์ที่มีความรู้ความชำนาญและเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาความรุนแรงในครอบครัว จึงได้จัดรวบรวมองค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินโครงการหน่วยจัดการความรู้ เรื่องความรุนแรงในครอบครัวในปีที่ 1 จัดทำเป็นหนังสือองค์ความรู้ความรุนแรงในครอบครัวขึ้น ซึ่งเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาครอบคลุมครบถ้วนด้านองค์ความรู้ความรุนแรงในครอบครัว

ในฐานะรองประธาน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ผมขอแสดงความชื่นชมศาสตราจารย์นายแพทย์รณชัย คงสกนธ์ ที่มีความวิริยะอุตสาหะมานะบากบั่นจนสามารถรังสรรค์ผลงานที่มีค่ายิ่งออกมา ซึ่งผมเชื่อเหลือเกินว่า ผู้อ่านทุกท่านจะได้รับสารประโยชน์ ทางด้านวิชาการอย่างเต็มเปี่ยม จากหนังสือเล่มนี้

ศาสตราจารย์นายแพทย์อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม
รองประธาน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

30 มกราคม 2551

คำนำ

ความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence) เป็นปรากฏการณ์ของการใช้กำลังประทุษร้ายต่อชีวิต เสรีภาพ หรือกระทำผิดทางเพศระหว่างคู่สมรสหรือเคยเป็นคู่สมรสหรือระหว่างบุคคลที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน จนเกิดอันตรายแก่อนามัยร่างกาย เสรีภาพ เพศ จิตใจและชีวิตแก่อีกฝ่ายหนึ่ง สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นอย่างน้อยเป็นครั้งหนึ่งของสถานการณ์ความรุนแรงที่พบทั้งหมด

ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่ซับซ้อน มีหลากหลายมิติ และเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วนและวิชาชีพ ซึ่งต้องการองค์ความรู้เข้ามาบูรณาการเพื่อให้เข้าใจในสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขอย่างแท้จริงและชัดเจน จึงจำเป็นต้องมีการวิจัยเพื่อขยายฐานความรู้และจัดการความรู้ที่มีอยู่แล้วให้เป็นระบบ และก่อให้เกิดการขับเคลื่อนในสังคมและวิชาชีพที่เกี่ยวข้องเพื่อสุขภาพของประชาชน ขณะนี้หน่วยงานหลายส่วนทั้งองค์กร ภาครัฐและเอกชนได้มองเห็นความสำคัญของความรุนแรงและได้ร่วมกันดำเนินการผลักดันจนเกิดเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ประกาศให้เดือนพฤศจิกายนเป็นเดือนแห่งการรณรงค์ เพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก ซึ่งนับเป็นมาตรการระดับชาติที่มีความชัดเจนและก้าวหน้าเป็นอย่างยิ่ง องค์ความรู้ในเรื่องนี้ จึงเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญอีกด้านหนึ่ง ที่จะทำให้หน่วยงานต่างๆ รวมทั้งบุคคลกรที่เกี่ยวข้อง สามารถที่จะมีความเข้าใจ และมีทิศทางในการแก้ไขปัญหาเรื่องนี้ได้อย่างชัดเจนขึ้น

คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มีพันธกิจต่อการส่งเสริมสุขภาพของประชาชน จึงสนับสนุนให้มีการจัดตั้งหน่วยจัดการความรู้เรื่อง ความรุนแรงในครอบครัวขึ้น เพื่อการแก้ไขปัญหา ในเชิงองค์ความรู้ สนับสนุนการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอย่างเป็นองค์รวม โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในการดำเนินงาน กระผมในฐานะผู้จัดการหน่วย จึงได้ร่วมกับ อาจารย์นฤมล โพธิ์แจ่ม ได้ทำการรวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องจัดทำเป็นหนังสือเล่มนี้ขึ้น หวังว่า จะสามารถกระตุ้นให้เกิดการปรับกระบวนการพัฒนาที่สมดุลและมีบูรณาการทุกมิติทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว บรรลุเป้าหมายการสร้างสังคมไทยอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างยั่งยืน สืบไป

ศ.นพ.รณชัย คงสกนธ์
30 มกราคม 2551

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ความรุนแรงในครอบครัว	1
ศาสตราจารย์ นายแพทย์รณชัย คงสกนธ์	
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว	31
รองศาสตราจารย์ สุดสงวน สุธีสร	
รูปแบบของความรุนแรงในครอบครัว	47
ศาสตราจารย์ สุดสงวน สุธีสร	
แนวแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัว	74
รองศาสตราจารย์ สุดสงวน สุธีสร	
ความรุนแรงในครอบครัวกับผลกระทบทางด้านจิตเวช	96
แพทย์หญิง อูมามน พวงทอง	
ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่มีต่อเด็ก (Child Abuse) และผลกระทบด้านจิตเวช	101
แพทย์หญิง อูมามน พวงทอง	
ความรุนแรงในครอบครัวระหว่างคู่สมรสและผลกระทบด้านจิตเวช (Intimate partner violence and Impact)	127
แพทย์หญิง อูมามน พวงทอง	
ความรุนแรงในครอบครัวต่อผู้สูงอายุ (Elder abuse) และผลกระทบด้านจิตเวช	139
แพทย์หญิง อูมามน พวงทอง	
การจัดการความรุนแรงในครอบครัว	159
ศาสตราจารย์ นายแพทย์รณชัย คงสกนธ์	

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
สุรากับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวไทย <i>ศาสตราจารย์ นายแพทย์รัชชัย คงสกันธ์</i>	174
การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการแก้ไขปัญหา ความรุนแรงในครอบครัว <i>ศาสตราจารย์ นายแพทย์รัชชัย คงสกันธ์</i>	182
ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว <i>อาจารย์นฤมล โพธิ์แจ่ม</i>	193
มาตรการทางกฎหมายที่ส่งเสริมต่อการแก้ไขปัญหาความรุนแรง ในครอบครัว <i>อาจารย์นฤมล โพธิ์แจ่ม</i>	227
มาตรการทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาความรุนแรง ในครอบครัว <i>อาจารย์นฤมล โพธิ์แจ่ม</i>	262
มาตรการทางกฎหมายกับการแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ในต่างประเทศ <i>อาจารย์นฤมล โพธิ์แจ่ม</i>	284
พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 <i>อาจารย์นฤมล โพธิ์แจ่ม</i>	309
ภาคผนวก พ.ร.บ.	316
ดัชนี	326